

С оглед на това историческо развитие е абсурдно да продължава обсъждането на "ромското номадство", но официалната и популярната вяра, че циганите са непоправими номади, упорства, въпреки историческите свидетелства в полза на обратното. Вярно е, че след 1965 г. правителствените и министерските документи заместват термина "номад" с "мигриращ", а един важен доклад на Правителствената комисия от 1965 г. ясно разпознава движението на ромското население като миграция от селото в града.³⁴ Все пак такова искрено отношение е изключение и през 1971 г. доклад на Федералното министерство на труда обяснява движението на ромското население с "исторически вкоренената наклонност към номадство у циганите".

Документите на общините често не са по-добри, въпреки че при тях би могло да се очаква по-голяма чувствителност към местната история. В някои пише, че ромските селища в Словакия са основани през 30-те години на ХХ в., въпреки че техните местни информатори, както роми, така и нероми, ги помнят като вече отдавна установени през 90-те години на ХІХ в. и въпреки че общинските архиви показват, че са поне на сто и петдесет години. В архивите откриваме запазените и до днес ромски фамилни имена. Колкото до самите роми - питайте ги: "Кога за пръв път се заселихте тук?" Вдигане на рамене и объркани погледи. "Не знам - винаги сме били тук."

Кога - колко години след заселването - преставаш да си "уседнал" и просто ставаш "нормален"? Ако си ром, отговорът изглежда е - Никога!

Един утвърден социолог на миграцията пише:

Една социална група в покой или социална група в движение (т. е. от номади) е склонна да остане такава, освен ако не е подтикната да се промени, тъй като при всеки жизнеспособен модел на живот се развива ценностна система, която поддържа този модел. Да се анализира миграцията на цигани, например, като оттласкване и притегляне е напълно неадекватно - подобно на обясняването на модерната западна миграция, предложено